TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2010. gada 24. jūnijā *

Lieta C-98/09

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Tribunale di Trani* (Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 9. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2009. gada 6. martā, tiesvedībā

Francesca Sorge

pret

Poste Italiane SpA

* Tiesvedības valoda — itāļu.

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. Toadere [*C. Toader*], K. Šīmans [*K. Schiemann*], P. Kūris [*P. Kūris*] (referents) un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*],

ģenerāladvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],
sekretāre S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2010. gada 4. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— F. Sordžes [F. *Sorge*] vārdā — V. Martire [*V. Martire*] un V. De Mihele [*V. De Michele*], *avvocati*,

— *Poste Italiane SpA* vārdā — R. Pessi [*R. Pessi*], L. Fjorillo [*L. Fiorillo*] un A. Mareska [*A. Maresca*], *avvocati*,

— Itālijas valdības vārdā — Dž. Palmjēri [*G. Palmieri*], pārstāve, kurai palīdz P. Džentili [*P. Gentili*], *avvocato dello Stato*,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. M. Viselsa [*C. M. Wissels*] un M. Nourta [*M. Noort*], pārstāves,

— Eiropas Komisijas vārdā — M. van Bēks [*M. van Beek*] un K. Katabriga [*C. Cattabriga*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2010. gada 22. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 8. klauzulas 3. punktu Pamatnolīgumā par darbu uz noteiktu laiku (turpmāk tekstā — "Pamatnolīgums"), kas ir noslēgts 1999. gada 18. martā un ietverts Padomes 1999. gada 28. jūnija Direktīvas 1999/70/EK par *UNICE, CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku (OV L 175, 43. lpp.) pielikumā.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā, ko F. Sordže uzsāka pret savu darba devēju *Poste Italiane SpA* (turpmāk tekstā — "*Poste Italiane*") par tāda noteikuma likumību, kas paredz, ka ieinteresētās personas darba līgums ir noslēgts uz noteiktu laiku, neminot nedz aizvietojamā darba ņēmēja uzvārdu, nedz arī viņa prombūtnes iemeslus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

3 Direktīva 1999/70 ir pieņemta, pamatojoties uz EKL 139. panta 2. punktu, un saskaņā ar šīs direktīvas 1. pantu tās mērķis ir "ieviest [..] Pamatnolīgumu".

4 Saskaņā ar minētās direktīvas preambulas trešo apsvērumu:

— "Kopienas Hartas par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām 7. punkts *inter alia* paredz, ka "iekšējā tirgus izveidei pakāpeniski jāuzlabo darba ņēmēju dzīves un darba apstākļi Eiropas Kopienā. Šis process ir jāpanāk, tuvinot minētos apstākļus un vienlaicīgi pilnveidojot pārējās nodarbinātības formas, kas nav darba līgumi uz nenoteiktu laiku, piemēram, darba līgumus uz noteiktu laiku, nepilna darba laika darbu, pagaidu un sezonas darbu"."

5 Pamatnolīguma preambulas otrajā daļā ir noteikts:

"Šā [pamat]nolīguma [dalībnieces] puses atzīst, ka uz nenoteiktu laiku slēgti līgumi ir un joprojām būs vispārpieņemta darba attiecību forma starp darba devējiem un darba ņēmējiem. Tās tāpat atzīst, ka uz noteiktu laiku slēgti darba līgumi attiecīgos apstākļos atbilst gan darba devēju, gan darba ņēmēju vajadzībām."

6 Saskaņā ar minētās preambulas trešo daļu Pamatnolīgumā ir noteikti vispārējie principi un obligātās prasības darbam uz noteiktu laiku, it īpaši izveidojot vispārēju kārtību, kas ir vērsta uz vienlīdzīgas attieksmes pret noteikta laika darba ņēmējiem nodrošināšanu, aizsargājot viņus pret diskrimināciju, un pret uz noteiktu laiku noslēgto darba līgumu izmantošanu uz darba devējiem un darba ņēmējiem pieņemama pamata.

7 Pamatnolīguma vispārīgo apsvērumu 7. punktā ir noteikts:

"Tā kā objektīvi pamatota uz noteiktu laiku slēgtu darba līgumu pielietošana ir veids, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu."

8 Pamatnolīguma 2. klauzulā ir paredzēts:

"1. Šo nolīgumu piemēro noteikta laika darba ņēmējiem, kuriem ir darba līgums vai darba attiecības saskaņā ar likumiem, kolektīvajiem līgumiem vai praksi katrā dalībvalstī.

2. Dalībvalstis pēc apspriedes ar darba devējiem un darba ņēmējiem un/vai darba devēji un darba ņēmēji var paredzēt, ka šo nolīgumu nepiemēro:

a) sākuma profesionālās sagatavošanas attiecībām un mācekļu programmām;

b) darba līgumiem un attiecībām, kuras noslēgtas saskaņā ar īpašu valsts vai valsts atbalstītu mācību, profesionālās integrēšanas un pārkvalifikācijas programmu."

9 Šā pamatnolīguma 3. klauzulas teksts ir šāds:

"1. Šajā nolīgumā jēdziens "noteikta laika darba ņēmējs ir persona, kurai ir [noteikta laika] darba līgums vai darba attiecības, ko savā starpā tieši noslēguši darba devējs un darba ņēmējs, kur darba līguma vai darba attiecību izbeigšanu nosaka tādi objektīvi apstākļi kā noteikta termiņa iestāšanās, konkrēta uzdevuma izpilde vai konkrēta gadījuma iestāšanās.

2. Šajā nolīgumā jēdziens "salīdzināmais pastāvīgais darba ņēmējs" ir darba ņēmējs, kam tajā pašā uzņēmumā ir darba attiecības vai darba līgums uz nenoteiktu laiku un kas nodarbināts tajā pašā vai līdzīgā profesijā, pienācīgi ņemot vērā kvalifikācijas/iemaņas. Ja tajā pašā uzņēmumā nav salīdzināmā pastāvīgā darba ņēmēja, salīdzināšanu izdara, atsaucoties uz piemērojamo kolektīvo līgumu vai, ja nav piemērojama kolektīvā līguma, saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kolektīvajiem līgumiem vai praksi."

10 Minētā pamatnolīguma 5. klauzulā ir noteikts:

"1. Lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, pielietojot secīgus uz noteiktu laiku slēgtus darba līgumus vai darba attiecības, dalībvalstis pēc apspriešanās ar darba devējiem un darba ņēmējiem atbilstīgi valsts tiesību aktiem, koplīgumiem vai praksei un/vai darba devēji un darba ņēmēji, ja nav attiecīgu tiesisku pasākumu, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, tā, lai ņemtu vērā konkrētu sektoru un/vai darba ņēmēju vajadzības, ievieš vienu vai vairākus no šādiem pasākumiem:

a) objektīvus iemeslus, kas attaisno šādu darba [līgumu] vai darba attiecību atjaunošanu;

b) secīgu uz noteiktu laiku slēgtu darba līgumu vai darba attiecību kopējo maksimālo ilgumu;

c) šādu darba līgumu vai darba attiecību atjaunojumu skaitu.

2. Dalībvalstis pēc apspriešanās ar darba devējiem un darba ņēmējiem un/vai darba devēji un darba ņēmēji, vajadzības gadījumā, nosaka, kādos apstākļos uz noteiktu laiku slēgtus darba līgumus vai darba attiecības:

a) uzskata par "secīgām";

b) uzskata par uz nenoteiktu laiku slēgtiem darba līgumiem vai darba attiecībām."

11 Pamatnolīguma 8. klauzulā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis un/vai darba devēji un darba ņēmēji [sociālie partneri] var darba ņēmējiem noteikt vai pieņemt labvēlīgākus nosacījumus par tiem, kas noteikti šajā nolīgumā.

[..]

3. Šā nolīguma ieviešana nerada tiesisku pamatu, lai pazeminātu darba ņēmēju vispārējo aizsardzības līmeni šā nolīguma jomā.

[..]

5. Strīdus un sūdzības, kas rodas, piemērojot šo nolīgumu, novērš un risina saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kolektīvajiem līgumiem un praksi.

[..]"

Valsts tiesiskais regulējums

Atceltais tiesiskais regulējums

12 1962. gada 18. aprīļa Likuma Nr. 230 par darba līgumu uz noteiktu laiku noteikumiem (*legge n. 230, disciplina del contratto di lavoro a tempo determinato*; 1962. gada 17. maija *GURI* Nr. 125; turpmāk tekstā — "likums Nr. 230/1962") 1. pantā bija noteikts:

"Darba līgums tiek uzskatīts par līgumu uz nenoteiktu laiku, izņemot turpmāk norādītos gadījumus.

Līgumā var noteikt tā darbības beigu datumu:

[..]

b) ja darba ņēmējs tiek pieņemts darbā, lai aizvietotu tos prombūtnē esošos darba ņēmējus, kuriem tiek saglabāta darba vieta, ja darba līgumā ir norādīts aizvietotā darba ņēmēja uzvārds un aizvietošanas iemesls;

[..]

Līguma noteikums par beigu datumu nav spēkā, ja tas nav noformēts rakstveidā.

Darba devējam ir jāizsniedz viena rakstītās vienošanās kopija darba ņēmējam.

[..]"

Pamata lietai piemērojamais tiesiskais regulējums

13 Sākot ar 2001. gada 24. oktobri, likums Nr. 230/1962 tika atcelts ar 2001. gada 6. septembra Likumdošanas dekrēta Nr. 368/2001 par Direktīvas 1999/70/EK ieviešanu saistībā ar EAK, *UNICE* un *CEEP* Pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku (*Decreto legislativo n. 368, attuazione della direttiva 1999/70/CE relativa all'accordo quadro sul lavoro a tempo determinato concluso dall"'UNICE, dal CEEP e dal CES*; 2001. gada 9. oktobra *GURI* Nr. 235, 4. lpp.; turpmāk tekstā — "likumdošanas dekrēts Nr. 368/2001), ko piemēro saskaņā ar 2000. gada 29. decembra Likumu Nr. 422 par to pienākumu izpildes noteikumiem, kas Itālijai rodas dalības Eiropas Kopienā dēļ — Kopienu likums 2000 (*legge n. 422, disposizioni per l'adempimento di obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia alle Comunità europee — legge comunitaria 2000*; 2001. gada 20. janvāra *GURI* Nr. 16 kārtējais pielikums), 11. pantu.

14 Šā likumdošanas dekrēta 1. pantā ir paredzēts:

"1. Darba līgumā par algotu darbu var noteikt beigu datumu tehnisku, ražošanas, organizācijas vai algota darba ņēmēja aizvietošanas iemeslu dēļ.

2. Līguma noteikums par beigu datumu nav spēkā, ja tas tieši vai netieši nav fiksēts ar rakstisku vienošanos, kurā ir norādīti 1. punktā minētie iemesli.

[..]"

Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

15 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka 2004. gada 29. septembrī F. Sordže ar *Poste Italiane* noslēdza darba līgumu uz noteiktu laiku. Saskaņā ar šā līguma noteikumiem viņa tika nodarbināta "aizvietošanas nolūkā, kas ir saistīts ar īpašu prasību nodrošināt prombūtnē esoša personāla aizvietošanu Apūlijas Bazilikatas [*Puglia Basilicata*] vēstuļu centra sūtījumu pakalpojumu daļā uz laika posmu no 2004. gada 1. oktobra līdz 2005. gada 15. janvārim".

16 2008. gada 18. februārī F. Sordže cēla prasību pret *Poste Italiane*, lūdzot atzīt par pretiesisku noteikumu, ka minētais līgums ir noslēgts uz noteiktu laiku, jo līgumā nebija skaidri norādīts nedz aizvietotā darba ņēmēja uzvārds, nedz arī aizvietošanas iemesls.

17 *Poste Italiane* apstrīd pienākumu norādīt šo informāciju, atsaucoties uz to, ka likuma Nr. 230/1962 1. panta 2. punkta b) apakšpunkts tika atcelts ar likumdošanas dekrēta Nr. 368/2001 11. panta 1. punktu.

18 Iesniedzējtiesa norāda, ka attiecīgo līgumu pamata lietā reglamentē likumdošanas dekrēts Nr. 368/2001, kura mērķis ir transponēt Direktīvu 1999/70. Ar šo likumdošanas dekrētu tika atcelts likums Nr. 230/1962, kā arī tajā izdarītie grozījumi, ieskaitot tā 1. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

19 No tā izrietot, ka turpmāk darba ņēmēja aizstāšanas gadījumu reglamentē likumdošanas dekrēta Nr. 368/2001 1. panta 1. punkts, kurā ir vienkārši pieļauts, ka "darba līgums tiek noslēgts uz noteiktu laiku [..] algotu darba ņēmēju aizvietošanai", nepieprasot tajā norādīt aizvietojamā darba ņēmēja uzvārdu un aizvietošanas iemeslu. Šāds grozījums esot uzskatāms par darba ņēmēju aizsardzības līmeņa pazemināšanu.

20 Šādos apstākļos *Tribunale di Trani* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai ar Direktīvu 1999/70[..] ieviestā Pamatnolīguma 8. klauzula ir jāinterpretē tādā nozīmē, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums (kāds ir paredzēts likumdošanas dekrēta Nr. 368/2001 1. un 11. pantā), ar kuru, transponējot [..] Direktīvu 1999/70[..], tika atcelts likuma Nr. 230/1962 1. panta 2. punkta b) apakšpunkts, saskaņā ar kuru "darba līgumu uz noteiktu laiku" var noslēgt, "ja darba ņēmējs tiek pieņemts darbā, lai aizvietotu tos prombūtnē esošos darba

ņēmējus, kuriem tiek saglabāta darba vieta, ja darba līgumā ir norādīts aizvietotā darba ņēmēja uzvārds un aizvietošanas iemesls", to aizstājot ar tādu noteikumu, kurā vairs nav paredzēti šādi norādīšanas pienākumi?

2) Gadījumā, ja uz iepriekš uzdoto jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši, vai valsts tiesai ir pienākums nepiemērot valsts tiesisko regulējumu, kas ir pretējs Kopienu tiesībām?"

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

21 *Poste Italiane* apgalvo, ka uzdotajiem jautājumiem nav nozīmes un ka tādēļ tie esot nepieņemami.

22 Attiecībā uz pirmo jautājumu *Poste Italiane* uzskata, ka uz to ir sniegta atbilde 2009. gada 23. aprīļa spriedumā apvienotajās lietās no C-378/07 līdz C-380/07 *Angelidaki* u.c. (Krājums, I-3071. lpp.). No šā sprieduma izrietot, ka Tiesa atstāj valsts tiesas ziņā veikt neatkarīgu pārbaudi par to, vai iekšējās tiesības atbilst Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punktā noteiktajiem principiem.

23 Attiecībā uz otro jautājumu, pamatojoties uz iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Angelidaki u.*c. 208.–212. punktu, *Poste Italiane* uzskata, ka nevienā no likumdošanas dekrēta Nr. 368/2001 noteikumiem nav paredzēti nelabvēlīgāki noteikumi, kas piemērojami ieinteresētajiem algotajiem darba ņēmējiem. Tiesa savukārt esot atteikusies uzskatīt, ka Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkts var radīt tiešu iedarbību.

No tā izrietot, ka valsts tiesa nevar nepiemērot valsts noteikumus, pat ja tie nav saderīgi ar Savienības tiesībām, bet tikai varot tos interpretēt atbilstoši šo tiesību normām.

24 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Tiesas un valsts tiesu sadarbības ietvaros atbilstoši EKL 234. pantam tikai valsts tiesa, kas izskata strīdu un kurai ir tieši zināmi lietas faktiskie apstākļi un ir jāuzņemas atbildība par taisāmo tiesas spriedumu, ņemot vērā lietas īpatnības, var novērtēt gan prejudiciāla nolēmuma nepieciešamību sprieduma taisīšanai, gan Tiesai uzdodamo jautājumu atbilstību. Līdz ar to, tā kā šie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jāpieņem lēmums (skat. it īpaši 2005. gada 22. novembra spriedumu lietā C-144/04 *Mangold*, Krājums, I-9981. lpp., 34. un 35. punkts; 2006. gada 4. jūlija spriedumu lietā C-212/04 *Adeneler* u.c., Krājums, I-6057. lpp., 41. punkts, kā arī 2008. gada 12. jūnija rīkojumu lietā C-364/07 *Vassilakis* u.c., 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

25 Šajā ziņā ir jāatzīst, ka jautājumi par to, vai Pamatnolīguma 8. klauzula nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā likumdošanas dekrēts Nr. 368/2001, un tāpat par to, kādas sekas var būt saistītas ar šādu neatbilstību, ir saistīti ar pamata lietas priekšmetu un attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju.

26 Ņemot vērā šos apsvērumus, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzskatāms par pieņemamu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

27 Savā pirmajā jautājumā iesniedzējtiesa vaicā, vai Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā likumdošanas dekrēts Nr. 368/2001, ar kuru, transponējot valsts tiesībās Direktīvu 1999/70 un Pamatnolīgumu, tika atcelts darba devēja pienākums darba līgumā, kas uz noteiktu laiku noslēgts, lai aizvietotu prombūtnē esošus darba ņēmējus, norādīt šo darba ņēmēju uzvārdu un aizvietošanas iemeslu.

28 Pēc minētās tiesas domām, likumdošanas dekrēts Nr. 368/2001 ir uzskatāms par noteikta laika darba ņēmēju vispārējā aizsardzības līmeņa "pazemināšanu" Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkta izpratnē, jo darba ņēmējs, parakstot līgumu, vairs nevar pieprasīt sniegt zināmu informāciju, kas agrāk bija obligāta un tam ļāva iepriekš novērtēt līguma iemesla nopietnību un faktisko pastāvēšanu, saņemt pilnīgu informāciju un visbeidzot izlemt, vai izmantot iespēju vērsties tiesā.

29 Lai spriestu par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir jāizvērtē, pirmkārt, vai pirmā līguma noslēgšana uz noteiktu laiku ietilpst Pamatnolīguma piemērošanas jomā un, otrkārt, vai valsts tiesiskā regulējuma grozījumi, kuri izdarīti ar likumdošanas dekrētu Nr. 368/2001, kas bija veltīts Direktīvas 1999/70 un Pamatnolīguma transponēšanai, var, pirmkārt, tikt uzskatīts par saistītu ar šā pamatnolīguma "ieviešanu" un, otrkārt, attiekties uz darba ņēmēju "vispārējo aizsardzības līmeni" tā 8. klauzulas 3. punkta izpratnē (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 130. punkts).

Par Pamatnolīguma piemērošanas jomu

30 Atbilstoši pašam Pamatnolīguma 2. klauzulas formulējumam tas ir piemērojams visiem noteikta laika darba ņēmējiem, kuriem ir darba līgums vai darba attiecības saskaņā ar spēkā esošiem likumiem, kolektīvajiem līgumiem vai praksi katrā dalībvalstī (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 114. punkts).

31 Saskaņā ar minētā pamatnolīguma 3. klauzulu "noteikta laika darba ņēmējs" ir "persona, kurai ir [noteikta laika] darba līgums vai darba attiecības, ko savā starpā tieši noslēdzis darba devējs un darba ņēmējs, kur darba līguma vai darba attiecību izbeigšanu nosaka tādi objektīvi apstākļi kā noteikta termiņa iestāšanās, konkrēta uzdevuma izpilde vai konkrēta gadījuma iestāšanās" (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 115. punkts).

32 Visbeidzot, Pamatnolīguma 8. klauzulā ir paredzēts, ka šā nolīguma ieviešana, ko veic dalībvalstis vai sociālie partneri, nedrīkst radīt "tiesisku pamatu, lai pazeminātu darba ņēmēju vispārējo aizsardzības līmeni" šā nolīguma jomā.

33 Līdz ar to gan no Direktīvas 1999/70 un Pamatnolīguma mērķa, gan no to attiecīgo noteikumu teksta skaidri izriet, ka — pretēji tam, ko būtībā apgalvo Itālijas valdība, — šā pamatnolīguma joma neattiecas tikai uz darba ņēmējiem, kas noslēguši secīgus darba līgumus uz noteiktu laiku, bet — gluži otrādi — minētais pamatnolīgums ir piemērojams visiem darba ņēmējiem, kas sniedz pakalpojumus pret atlīdzību, pamatojoties uz noteikta laika darba attiecībām, kas viņus saista ar viņu darba devēju, neatkarīgi no šo darba ņēmēju uz noteiktu laiku noslēgto līgumu skaita (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 116. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Turklāt no Tiesas judikatūras izriet, pirmkārt, ka, ņemot vērā šos mērķus, Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punktu nevar interpretēt šauri (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 113. punkts) un, otrkārt, ka pārbaude attiecībā uz "līmeņa pazemināšanas" esamību Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkta izpratnē ir jāveic salīdzinājumā ar visu dalībvalsts iekšējo tiesību noteikumu kopumu, kas attiecas uz darba ņēmēju aizsardzību uz noteiktu laiku noslēgto darba līgumu jomā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 120. punkts).

35 Tiesa no minētā secinājusi, ka minētais 8. klauzulas 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka minētajā klauzulā paredzētā "līmeņa pazemināšana" ir jāizskata vienīgi salīdzinājumā ar vispārējo aizsardzības līmeni, kāds attiecīgajā dalībvalstī bija piemērojams gan darba ņēmējiem, kuri noslēguši secīgus darba līgumus uz noteiktu laiku, gan darba ņēmējiem, kuri noslēguši pirmo vai vienīgo darba līgumu uz noteiktu laiku (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 121. punkts).

Par Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkta interpretāciju

36 Vispirms ir jāprecizē, ka, tā kā tikai valsts tiesu kompetencē ir interpretēt valsts tiesības, tieši šīm tiesām ir jānosaka, kādā mērā iepriekš minētie grozījumi, kas izdarīti ar likumdošanas dekrētu Nr. 368/2001 agrākajās valsts tiesībās, tādās, kādas izriet no likuma Nr. 230/1962, ir izraisījuši darba ņēmēju, kas noslēguši darba līgumu uz noteiktu laiku, aizsardzības samazināšanu, šajā sakarā salīdzinot aizsardzības līmeni, ko sniedz attiecīgi katra no šīm valsts tiesību normām.

37 Savukārt Tiesai, izskatot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, vajadzības gadījumā ir jāsniedz iesniedzējtiesai norādes, lai tai palīdzētu izvērtēt jautājumu par to, vai šī iespējamā darba ņēmēju, kas noslēguši darba līgumu uz noteiktu laiku, aizsardzības samazināšana ir "līmeņa pazemināšana" Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkta izpratnē. Šajā nolūkā ir jāpārbauda, kādā mērā grozījumi, kas izdarīti ar Direktīvas 1999/70 un Pamatnolīguma transponēšanai paredzēto valsts tiesisko regulējumu, varētu, pirmkārt, tikt uzskatīti par tādiem, kas saistīti ar šā pamatnolīguma "ieviešanu", un, otrkārt, attiekties uz darba ņēmēju "vispārējo aizsardzības līmeni" Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkta izpratnē (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 130. punkts).

38 Attiecībā, pirmkārt, uz Pamatnolīguma ieviešanu ir jākonstatē, ka pats likumdošanas dekrēta Nr. 368/2001 mērķis ir Direktīvas 1999/70 transponēšana un ka šis likumdošanas dekrēts tika pieņemts, izpildot 2000. gada 29. decembra likumu Nr. 422.

39 Tādējādi nevar izslēgt, ka grozījumi, kas izdarīti ar likumdošanas dekrētu Nr. 368/2001 agrākajās iekšējās tiesībās, ir saistīti ar Pamatnolīguma īstenošanu, jo atbilstoši lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu Direktīvas 1999/70 un Pamatnolīguma pieņemšanas brīdī uz noteikta laika darba ņēmējiem attiecās likumā Nr. 230/1962 paredzētie aizsardzības pasākumi — neatkarīgi no tā, ka minētā likumdošanas dekrēta 1. panta saturs neattiecas uz konkrētu Pamatnolīguma noteikumu.

40 Lai veiktu šādu vērtējumu, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai darba devēja pienākuma darba līgumos, kas uz noteiktu laiku noslēgti, lai aizvietotu prombūtnē esošus darba ņēmējus, norādīt šo darba ņēmēju uzvārdus un to aizvietošanas iemeslu atcelšana ir uzskatāma par grozījumiem noteikta laika darba līgumu tiesību sistēmā, kas izriet no valsts likumdevēja gribas panākt jaunu līdzsvaru tiesiskajās attiecībās starp darba devējiem un darba ņēmējiem šajā jomā, ņemot vērā Pamatnolīgumā noteiktās jaunās garantijas, vai kas izriet no skaidri noteiktā un atšķirīgā mērķa. Valsts tiesai tostarp

jāizvērtē, vai likumā Nr. 230/1962 paredzētā pienākuma atcelšana var tikt uzskatīta par izrietošu no gribas, mazinot darba devēju pienākumu slogu, kompensēt darba ņēmēju aizsardzības normas, kas ieviestas ar likumdošanas dekrētu Nr. 368/2001, lai ieviestu Pamatnolīgumu.

41 Tomēr jau var teikt, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka, veicot attiecīgos grozījumus pamata lietā, valsts likumdevējs ir gribējis sasniegt citu mērķi, nevis ieviest Pamatnolīgumu, kas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

42 Otrkārt, nosacījums, saskaņā ar kuru līmeņa pazemināšanai ir jāattiecas uz darba ņēmēju, kas nodarbināti uz noteiktu laiku, "vispārējo aizsardzības līmeni", nozīmē, ka Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkts var attiekties tikai uz tāda mēroga pazemināšanu, kas var ietekmēt valsts tiesisko regulējumu attiecībā uz darba līgumiem, kuri noslēgti uz noteiktu laiku, kopumā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 140. punkts, kā arī 2009. gada 24. aprīļa rīkojums lietā C-519/08 *Koukou*, 119. punkts).

43 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka grozījumi, kas izdarīti ar likumdošanas dekrētu Nr. 368/2001 agrākajās valsts tiesībās, ietekmē nevis visus darba ņēmējus, kas ir noslēguši darba līgumus uz noteiktu laiku, bet tikai tos, kuri tos noslēguši, lai aizvietotu citu algotu darba ņēmēju, un iespēja izmantot šādus līgumus ir viena no minētā likumdošanas dekrēta 1. panta 1. punktā paredzētajām.

44 Ja šie darba ņēmēji nav nozīmīga noteikta laika darba ņēmēju daļa attiecīgajā dalībvalstī — kas jāpārbauda iesniedzējtiesai —, šai ierobežotajai darba ņēmēju kategorijai piešķirtās aizsardzības samazināšana pati par sevi nevar kopumā ietekmēt

aizsardzības līmeni, kāds iekšējā tiesību sistēmā ir piemērojams darba ņēmējiem, kas noslēguši darba līgumu uz noteiktu laiku.

45 Turklāt ir jāteic, ka saskaņā ar likumdošanas dekrēta Nr. 368/2001 1. panta 2. punktu līgumam uz noteiktu laiku ir jābūt rakstveidā un tajā ir jānorāda šāda līguma veida izmantošanas iemesli. Ja tā nav, līguma beigu datums nav spēkā. Likumā Nr. 230/1962 ir tikai paredzēts, ka rakstiski ir jānorāda līguma termiņš, nenorādot šā līguma noslēgšanas objektīvos iemeslus, izņemot gadījumu, kad tiek aizvietots algots darba ņēmējs.

46 Visbeidzot, kā savu secinājumu 54. punktā norādījis ģenerāladvokāts, ar valsts tiesisko regulējumu izdarītie grozījumi pamata lietā ir jāizvērtē, ņemot vērā visas citas garantijas, kas tajā paredzētas, lai nodrošinātu to darba ņēmēju aizsardzību, kas noslēguši līgumus uz noteiktu laiku, piemēram, tādu, kas novērš secīgi noslēgtu darba līgumu uz noteiktu laiku ļaunprātīgu izmantošanu un kas paredzēti, lai aizliegtu darba ņēmēju, kuri ir noslēguši šādus darba līgumus, diskrimināciju.

47 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka tādi valsts tiesiskā regulējuma grozījumi kā pamata lietā nav uzskatāmi par noteikta darba laika darba ņēmēju vispārējā aizsardzības līmeņa "pazemināšanu" Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkta izpratnē, ciktāl tie attiecas uz ierobežotu to darba ņēmēju kategoriju, kuri ir noslēguši darba līgumus uz noteiktu laiku, vai ciktāl tie tiek kompensēti, paredzot citas garantijas vai aizsardzību, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

48 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamata lietā, ar kuru ir atcelts darba devēja pienākums darba līgumos, kas uz noteiktu laiku noslēgti, lai aizvietotu prombūtnē esošus darba ņēmējus, norādīt šo darba ņēmēju uzvārdus un viņu aizvietošanas iemeslus, un kurā ir tikai paredzēts, ka šādiem līgumiem uz noteiktu laiku ir jābūt noformētiem rakstveidā un tajos ir jānorāda šo līgumu izmantošanas iemesli, ja šie jaunie nosacījumi ir kompensēti, paredzot citas garantijas vai aizsardzību, vai ja tie ietekmē tikai ierobežotu tādu darba ņēmēju kategoriju, kuri ir noslēguši darba līgumus uz noteiktu laiku, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par otro jautājumu

49 Savā otrajā jautājumā iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai, ņemot vērā Savienības tiesības, tai nav jāpiemēro tāds valsts tiesiskais regulējums kā likumdošanas dekrēts Nr. 368/2001, ja tas neatbilst Pamatnolīguma noteikumiem, un — apstiprinošas atbildes gadījumā — vai tai ir jāpiemēro likuma Nr. 230/1962 1. pants.

50 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punkts neatbilst tiešas iedarbības radīšanas nosacījumiem. Proti, pirmkārt, šī klauzula attiecas tikai uz šā pamatnolīguma "ieviešanu", kas ir jāveic dalībvalstij un/vai sociālajiem partneriem, kuriem tas ir jātransponē valsts tiesību sistēmā, aizliedzot šiem partneriem, veicot šo transponēšanu, pamatot darba ņēmēju vispārējā aizsardzības līmeņa pazemināšanu ar vajadzību ieviest minēto pamatnolīgumu. Otrkārt, minētā klauzula, kurā atbilstoši tās formulējumam ir tikai aizliegts "pazemināt darba ņēmēju vispārējo aizsardzības līmeni [Pamatnolīguma] jomā", nozīmē, ka tā attiecas tikai uz

zināma mēroga pazemināšanu, kas var ietekmēt valsts tiesisko regulējumu attiecībā uz darba līgumiem, kuri noslēgti uz noteiktu laiku, kopumā. Tomēr privātpersonas no šāda aizlieguma nevar secināt nekādas tiesības, kuru saturs būtu pietiekami skaidrs, precīzs un beznosacījuma (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 209.–211. punkts, kā arī iepriekš minētais rīkojums lietā *Koukou*, 128. punkts).

51 Tomēr valsts tiesām valsts tiesības ir jāinterpretē, cik vien iespējams, atbilstoši attiecīgā pamatnolīguma tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu un tātad panāktu atbilstību LESD 288. panta trešajai daļai. Šis atbilstīgas interpretācijas pienākums attiecas uz visiem valsts tiesību noteikumiem, gan tiem, kas pieņemti pirms attiecīgās direktīvas, gan tiem, kas pieņemti vēlāk (pēc analoģijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 108. punkts, un 2010. gada 19. janvāra spriedumu lietā C-555/07 *Kücükdeveci*, Krājums, I-365. lpp., 48. punkts).

52 Protams, valsts tiesas pienākumu ņemt vērā Pamatnolīguma satura robežas, interpretējot attiecīgās valsts tiesību normas, nosaka vispārējie tiesību principi, tostarp tiesiskās drošības princips, kā arī atpakaļejoša spēka aizlieguma princips, un minētais pienākums nevar būt pamats valsts tiesību interpretācijai *contra legem* (pēc analoģijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 110. punkts).

53 Atbilstīgas interpretācijas princips tomēr paredz, ka valsts tiesām ir jāveic visas to kompetencē ietilpstošās darbības, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot valsts tiesībās atzītās interpretācijas metodes, lai nodrošinātu attiecīgā pamatnolīguma pilnīgu efektivitāti un rastu risinājumu, kas atbilstu tā mērķim (pēc analoģijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 111. punkts).

54 Turklāt, kā savu secinājumu 68. punktā norāda ģenerāladvokāts, minētā atbilstīgas interpretācijas principa izpildes dēļ iesniedzējtiesas izskatāmajā lietā nekādi nevarētu kļūt piemērojamas valsts tiesību normas, kas formāli nav spēkā un nav atbilstīgas gan *ratione materiae*, gan *ratione temporis*.

55 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild, ka, tā kā Pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punktam nav tiešas iedarbības, iesniedzējtiesai — gadījumā, ja tā secina, ka attiecīgie valsts tiesību akti pamata lietā neatbilst Savienības tiesībām, — ir nevis jāatstāj tie nepiemēroti, bet gan iespēju robežās tiem jāsniedz ar Direktīvu 1999/70 un minētā pamatnolīguma mērķi saderīga interpretācija.

Par tiesāšanās izdevumiem

56 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) Pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku, kas ir noslēgts 1999. gada 18. martā un ietverts Padomes 1999. gada 28. jūnija Direktīvas 1999/70/EK par *UNICE*, *CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku pielikumā, 8. klauzulas 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamata lietā, ar kuru ir atcelts darba

devēja pienākums darba līgumos, kas uz noteiktu laiku noslēgti, lai aizvietotu prombūtnē esošus darba ņēmējus, norādīt šo darba ņēmēju uzvārdus un viņu aizvietošanas iemeslus, un kurā ir tikai paredzēts, ka šādiem līgumiem uz noteiktu laiku ir jābūt noformētiem rakstveidā un tajos ir jānorāda šo līgumu izmantošanas iemesli, ja šie jaunie nosacījumi ir kompensēti, paredzot citas garantijas vai aizsardzību, vai ja tie ietekmē tikai ierobežotu tādu darba ņēmēju kategoriju, kuri ir noslēguši darba līgumus uz noteiktu laiku, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai;

2) tā kā šā pamatnolīguma 8. klauzulas 3. punktam nav tiešas iedarbības, iesniedzējtiesai — gadījumā, ja tā secina, ka attiecīgie valsts tiesību akti pamata lietā neatbilst Savienības tiesībām, — ir nevis jāatstāj tie nepiemēroti, bet gan iespēju robežās tiem jāsniedz ar Direktīvu 1999/70 un minētā pamatnolīguma mērķi saderīga interpretācija.

[Paraksti]